

UNI vydává UNIJAZZ, sdružení pro podporu kulturních aktivit. Adresa redakce: Jindřišská 5, 110 00 Praha 1, tel.: 222 240 901, fax 222 247 473, e-mail: uni@unijazz.cz, http://magazinuni.cz. Finančně podporuje Ministerstvo kultury ČR. Vychází měsíčně. Ročník XXI. Uzavěrka 20. 7. 2011, toto číslo vyšlo 1. 8. 2011. Rediguje: Ondřej Bezr (DNES.cz). Okruh příspěvů: Michal Bystrov, Jozef Cseres, Petr Dorůžka, Antonín Kocábek, Daniel Konrád, Radim Kopáč, Vladimír Kouřil, Jiří Moravčík, Zdeněk Pecka, Petr Slabý, Z. K. Slabý, Michal Šanda, Alex Švamberk, Ondřej Váša, Pavel Zelinka. Grafická úprava a sazba: Jan Šavrdá. Výtisková tiskárna FOKUS, s. r. o. Objednávky na předplatné přijímáme na adrese redakce uni@unijazz.cz. Cena výtisku 35 Kč, pro předplatitele 30 Kč (€ 1,60), elektronické předplatné 200 Kč / rok. Rozšiřují PressMedia, s. r. o., PNS, a. s., redakce a soukromí prodejci. Na Slovensku k dostání v síti prodejen Artforum, www.artforum.sk. Podávání novinových zásilek povoleno Českou poštou, s. p., o. z. Praha č.j. nov 5375/95 ze dne 1. 8. 1995. Neobjednané příspěvky vítáme, ale nevracíme ani neelektrujeme. MK ČR E 6218, MČ 47 54, ISSN 1214-4169

PŘEDPLÁTE SI UNI

Předplatné tištěné verze do konce roku 2011 je 120 Kč.

Předplatné elektronické verze 200 Kč / rok

<http://magazinuni.cz>

VYDÁVÁNÍ MAGAZÍNU UNI PODPORUJÍ:

MINISTERSTVO KULTURY ČR, NADACE ČESKÝ HUDEBNÍ FOND, TISKÁRNA FOKUS

■ **nová edith piaf v rudolstadt**

■ **canny a obří broskev**

■ **niněra, středověký syntezátor**

■ **jung ze země hor**

■ **svobodný peter machajdík**

Jsou muzikanti, kteří se až úzkostlivě drží nejenom svého nástroje, ale i hudebních mantinelů, které si (jednou provždy) vymezili. K těm očividně nepatří flétnista **MARK ALBAN LOTZ**.

MARK ALBAN LOTZ

aneb Flétny světoběžnický
vábí folk a jazz, ale také
se potkávají s improvizací

Mark Alban Lotz (Foto archiv)

Narodil se 12. června 1963 v Tübingen v Německu a vyrůstal v Bonnu (opět v Německu), v Bankoku (to už v Thajsku) a Kampale (což je pro změnu v Ugandě). V jeho dětství a mládí (v rodině otce žurnalisty) tkví zřejmě základ světoběžnictví, které ho v dospělosti hudebně opanovalo. Předtím ovšem předcházela léta studentská, když si byl oblíbil zaslíbenou flétnu v sedmnácti, což je tak věk pro první lásku, která ovšem pro něho nebyla a není nestálá. Studoval tudíž jazzovou hudbu na konzervatoři v Hilversumu a klasickou hru na flétnu na Umělecké škole v Amsterodamu (jak vidno, přesídlil do Nizozemí), ale ke studiu etnologie se přemístil do Berlína, odkud si pro další výuku, tentokrát privátní, zaletěl do Los Angeles a do New Yorku, avšak indickou hudbou se už zase zabýval na rotterdamské Codarts. Čímž se ocitáme téměř v současnosti, neboť se psal rok 2009. A do té téměř-současnosti patří, že se s Albanism Quartetem proflétnoval na jazzové soutěži v Karlových Varech (Česká republika nemohla přece ve výčtu zemí, které tak či onak ovlivnily jeho kariéru, chybět) až do finále. Těch ocenění pak bylo víc, například na Middelzee Festivalu.

Uvádím-li, že Lotz je flétnista, musím i tento údaj rozvést. Hrává totiž na pikolu, na flétnu koncertní, altovou, basovou, pvc kontrabasovou či preparovanou, ale také na flutofon a na indickou flétnu bambusovou, jak kdy a při jaké příležitosti. Podobně rozlehly by mohl být seznam formací, s nimiž koncertuje a nahrává desky, ať už v nich hraje

prim nebo v nich zastává roli doprovodnou. Výsostné postavení mezi nimi má samozřejmě Lotz of Music s měnícím se obsazením a tím pádem i proměnlivým zvukem, založeným někdy víc na souznění s (občas preparovaným) klavírem nebo akustickou basou či violoncellem, každopádně si však hodně notujícím s hutnými bicími i rozmanitými perkusemi (Michael Vatcher anebo Alan „Gunga“ Purves), základní moderně jazzové ladění tu však přetrvává. Ne vždy: *Bite!* se poněkud vymyká – jde o experimentálně pojatou „podvodní“ muziku, ryze holandsky humorně akcentovanou. Navíc toto kvarteto kooperuje s hudebním divadlem Soapera. Vedle flétnového jazzového tria, standardního kvarteta s mainstreamovým zahleděním či Global Village Orchestra (world music) bychom neměli opomenout spolupráci s moldavskými kolegy (Moldavia Calls), postavení sólisty na kontrabasovou flétnu v Dutch Flute Orchestra a neustálé umanutí afrokubánským folklórem, který od samých začátků nejvíce vzbuzoval zájem publika. V současné době pak ho přitahuje Istanbul a spolupráce s tureckými improvizátory, jako je laptopový hazardér Korhan Erel, Umut Caglar, všudypřítomný rychlopalník s elektrickou kytarou a další.

Z nejrůznějších kalibrů pocházejí však i soubory, ke kterým se Lotz rád přimyká – od jazzové popových vokalistek BB Connected přes excitaci kubánského venkova (Estralla Acosta's Guajira) nebo smísení indické klasiky s jazzem (Vistar) po bizarní Zuiderzee

Orkest a volnou improvizací, jak jsme ji mohli sledovat v utrechtské koncertní anabázi u-ex(perimental). V tak roztočivě smíšených stylů si Lotzovy flétny našly dostatek prostoru pro sebevyjádření.

Když se Lotz zamýšlel nad otázkou, kteří velcí mistři ho nejvíce ovlivnili, vyjmenoval je: Duke Ellington, Miles Davis, Hari Prasad Chaurasia a Lazaro Ros. Avšak vyrůstal v rodině, kde byla ohromná kolekce vinylových i šelakových desek, jeho otec měl „eklektický vkus“, a tak domácností znělo všechno možné od Louise Armstronga přes Mahavishnu Orchestra až po Cecilia Taylora, což nezůstalo bez vlivu na syna. Ten však si pamatuje, že první album, které si sám koupil, se jmenovalo *Spectrum* a skvělo se na něm jméno Billyho Cobhama.

A kdy se rozhodl pro dráhu hudebníka? „Když jsem slyšel hrát Michaela Heupela.“ S kterými improvizátory se učil ovládat svobodný projev? „Byli mezi nimi například trombonista Johannes Bauer, bubeník Han Bennink a basista Vitold Rek.“ Co považuje za svůj osobní přínos soudobé hudbě? „Že vytvářím most mezi bebopem a současnou klasickou hudbou a že bořím hranice s hudbou jiných kultur.“ A v jiné konfesi: „Že usiluju o novou dimenzi pro flétnu v rámci tradice a historie jazzu a improvizované hudby. A že se snažím osvobodit jazz a improvizaci z jejich někdy stísněného horizontu.“ Zní to nadneseně? Kdyby si hudebníci nekladli nadnesené cíle, asi by ničeho nedosáhli.

Budme konkrétnější alespoň v několika příkladech.

Alba amsterdamské skupiny Lotz of Music se značně vymykají z okruhu kubánské world music, která Lotze ne-li proslavila, tak alespoň učinila známým v okruhu příznivců této hudby. I když ne úplně: deska *Blues for Yemayá*, kterou recenzent Fly Magazine ohodnotil jako velice jazzovou, velice kubánskou a velice africkou, má na titulu uvedeno, že ji nahrála skupina Lotz of Music in Havana. Přejdeme však k těm odlišným...

Pum'kin Diaries obnáší, jak praví anotace, pouhou třetinu z repertoáru formace, jak jej prezentovala při čtyřdenní stáži v amsterdamském divadle Pompoen v roce 2002. Je to snůška nejrůznějších přístupů s očividně záměrně neobvykle komponovanými vstupy, které se jeví jako předehry pro mistra flétny, jsou však zároveň brilantně rozehraný triem úderního i filigránského pianisty Marka van Roona, Erica Surmeniana s hutným kontrabasem a precizně metronomizujícího perkusisty Michaela Vatchera (mimořádně Američana, který se jako Lotz domestikoval v Holandsku). Repertoár bychom mohli charakterizovat jako směrování od revokované tradice po hypnotizující modernu, je totiž značně různorodý – od Sonnyho Rollinse (výtečně zahrané *Oleo*) přes Ornetta Colemana či Lee Konitzze až po Boba Dylana, aby mohl Lotz

ukázat všechny své kumštovnosti, nejpozoruhodnější však je Lotzovo *Pygmy Lounge*, dramaturgizující záznam hovorů, výkřiků a postřehů z pygmejské vesnice za průtrže mračen. Hudba tu nejenom s vypjatou situací souzní, ale dodává jí určitou prekérnost a podmalovává vzrušení a obavy.

Album *Pendant La Nuit* neboli *Night Music*, na jehož titulu je nezávisle uvedeno jak jméno flétnisty, tak označení Lotz of Music, sice podobně sází na rozmanitost, osciluje však mezi jemně popovou jazzovostí a folkově naladěnou komorností, střídá jemnou melodičnost až s rozkošnickou zvukomalebností, přičemž klade důraz tu na zadumanou basu Erika Surmeniana, jenž tu jediný z původního obsazení setrval, tu na hutnou podestýlku bubeníka Frederika Jeannea, jindy zase na zvonivý i preparovaný klavír Edwina Berga nebo rošťácké extravagance perkusisty Alana „Gungy“ Purvese, ke všem se však po úvodních tónech skladeb záhy připojuje Lotz s takovou či onakou flétnou, která se k partnerům hodí, a ovládne prim. Těch šestnáct čísel, která na albu najdeme a pod nimiž je Lotz podepsán i autorsky (někdy za přispění některých z kompliků), mi ani nepřipadá jako výslovné skladby, spíše souzní dohromady jako částky jednoho hudebního proudění, přerývaného, rozmanitého i protikladného, místy jaksi kradí vokalizovaného, nicméně navazujícího na sebe bez zřetelnějších zakončovaček, přelévajícího se z kovbojské hravosti do zahleděné snovosti, z cingrlátkové pozlátkovosti do rozesmáté bossa novy. Je to šťastné album, lákající k neproblematickému poslouchání, aniž snižuje hráčský výkon či hudební kvalitu.

Takřka bezbřehou inspirací je pro Lotze a pro jeho opět proměněné Lotz of Music moře a ryby v něm na albu *Bite!* Vějířovitě na devatenáct dílků členěná „podvodní hudba“ je vzdouvavě mnohotvárná, vládně melodická i zaumně odcizovaná, plná variabilního vlnění, neobvyklá, razantně přílivová a hned zase zalykavě odlivová. Alan „Gunga“ Purves, který opět jediný z předchozího obsazení setrval, kouzlí se vším možným, co mu přijde pod ruku, je zupácky úderný, až údernický, zvonkově prostopášný, ale také hračkářský, až cingrlátkový, k čemuž především přispívá jeho vlastní nástroj, zvaný brim bram, obsluhovaný nejen paličkami, ale i prsty. Albert van Veenendaal, ostatně i autor závěrečné skladby

Lotz Of Music (Foto Sannah de Zwart)

This Fish, připravuje struny svého klavíru rovněž vším možným od papíru přes kuličky po kovové zarážky, čímž dociluje zcela specifického zvukového zabarvení. Novým prvkem je violoncello Lysandera le Coultreho, vláčné, až ohebné, vzlinavě útočné i naopak mírumilovně uklidňující. Spolu s těmito hráči, z nichž se tu každý dostane ke slovu v sólových miniaturních extravagancích, a nad nimi i proti nim rozvíří Lotz kasády nejrůznějších přístupů od štekání, vlnění, chrounění, výskání, konejšení až po táhlé tónové skrumáže a minstreleské lahodění, prostě lebedí si se svými flétnami ve všech myslitelných polohách, také on občas svoji flétnu zapreparuje, tu cigaretovým papírkem, tu korkem. Flexibilita, dynamičnost, invence a harmoničnost propůjčí dialogy i vícehlasy. Občasná repetitivnost zadržuje záměrně vzruch proudění, aby tím více vynikly další proměny a neobvyklosti od harašivosti po splyvavost, od medúzovitého vláni po rejnokovité klaunství či plejtvákovou sirénovost (čímž nemíním adresnost jednotlivých peripetií, nýbrž celkové vyladění). Lotz se zmiňuje o tom, že v rámci prezentace holandského moře a jeho havěti poskytuje místo i nizozemským skladatelům, jako je veleznamý Ernst Reijseger, avšak převahu motivů, kompozic i zvukové ambaláže má opět on. CD, na kterém nemůžeme dost docenit jeho zvukovou plnost a hutnost, vzniklo na základě multimediálního projektu, kombinujícího video s hudbou, což musí být obzvlášť působivé. I tak je to deska, která může být obehřávána stále dokola, a vždy v ní najdeme další a další překvapovačky.

Ze zcela jiného kadlubu je *Istanbul Improv Sessions May 5th*, které pod svým „velením“ nahrál v květnu 2010 v tureckém Deneyevi studiu. Ambaláž desky sice opět zdobí ryby nevidaných tvarů, ale obsahem je volná improvizace s istanbulskými muzikanty. Istanbul je totiž jedním ze světových středisek improvizované hudby, a to sem zřejmě muže s pikolou a několika flétnami, včetně té preparované, přiláhalo. Jeho spoluhráči při onom střetnutí byli všudybylský Umut Caglar s elektrickou kytarou, který je na šesti z deseti hudebních táček nepřeslechnutelný, klarinetista Alexandre Toisoul, proplétající umně tóny svého nástroje s Lotzovým, trumpetista Can Ömer Vygan, který vytvářel jakousi klenbu či nadstavbu nad ostatními, kontrabasista Michael Hays a bubeník Florent Merlet, kteří dovedli podgejšlit výpravu druhů neokázale, nicméně podnětně. Co je pozoruhodné: známe turecké improvizátory a jejich až zběsilé, horečné vystupování. Pod Lotzovým vlivem se zcela umírnili až na jeden moment, kdy se zmátořili k dost ojedinelému hromadnému výtržnictví, jinak proud jejich postupů plyne spíše zámlkovitě, hledačsky, vstupují do své souhry ohleduplně, prolínají se zlomkovitě, poskytují flétnistovi prostor, aby nad jejich jemným i cirkulárním zvucením motýlovitě poletoval, sypal tóny anebo jen výkřiky dle libosti – až po závěrečný *Soroaster*, kde už to nevydrželi a zahartusili si i hlasově. To

vše se děje v duetech, triích, kvartetech či celosouborově, a tím právě je vyvolána ona kýžená různorodost.

Lotz má před sebou zřejmě rozcestí a rozhodování, kterým směrem se ubírat dál: worldmusic, jazzově laděná potpourri, anebo improvizace. Zdá se, že tak ho v tomto okamžiku láká nejvíce. V dopise ze 16. června 2011 mi upřesnil, že ještě letos má vyjít *Istanbul Improv Sessions May 4th* s kolektivem Islak Köpek a v příštím roce duo s Meinradem Kneerem u-ex(perimental), obé na Evil Rabbitt Records. Máme se na co těšit.

Z. K. Slabý

Diskografie:

- T(w)o: Do – mostly harmless...! – GLM / Edition Collage 1994
 Lotz of Music: Puaosong Daffriek – Laika Records 1994
 Michael Baird: On Remote Patrol – Sharp Wood Productions 1997
 Lotz of Music: Le Coq Rouge / Lotz of Music Meets Batá Drums – Via Records 1997
 Orquesta Azucaraba – Via Records 1998
 Utrecht Deep Artment: Sirenians – Sharp Wood Productions 1998
 Lotz of Music in Havana: Blues for Yemayá – Via Jazz 1998
 Blue Moods with the Mark Lotz Quartet – Via Jazz 1999
 Lis Harting: A Distant Place – Mr. D Music 2000
 Zuco 103: Tales of High Fever – Ziriguiboom / Crammed discs 2002
 Lotz of Music: Pum'kin Diaries – LopLop Records 2003
 Global Village Orchestra: Globalistics – LopLop Records 2003
 Estrella Acosta: Alma Guajira – Estar Records 2003
 Mark Lotz & Shango's Dance: Cuban Fishes Make Good Dishes – Random Chanced Records / LopLop Records 2004
 Lotz of Music: Pendant la nuit – LopLop Records 2005
 Alberto „Molote“ Muñoz: Nonstopdescarga – Caron's Choice Records 2005
 Raj Mohan, Kantraki: Contract Labourer – Pan Records 2005
 A Fula's Call, Mark Lotz Meets Omar Ka: Liingu – LopLop Records 2007
 Giovanca: Subway Silence – Dox Records 2008
 Konstantin Ruchadze: The Hymn Forever – Amsterdam Beyond Records 2008
 Kamil Erdem Quartet: ODD Tango – AK Musik Yapim Org. 2008
 Sandra Mirabal & Jacob Klasse: Cadencia, Songs from Haiti and Cuba – Basta Music 2008
 Mark Alban Lotz & Lotz of Music: Bite! – LopLop Records 2009
 Ad Colen: Free – Sweet Briar Music 2009
 Sandhya Sanjana: Random Access Melody – LopLop Records 2009
 Giovanca: While I'm Awake – Dox Records 2010
 Cachao Sounds: La Descarga Continua – Challenge Records 2010
 Iman Spaargaren: Flow – Eyeman Music 2011
 Mónica Triga: Espelho – Coast to Coast 2011
 Konstantin Ruchadze: Around the World in Space and Time – Amsterdam Beyond Records 2011
 Mark Alban Lotz: Istanbul Improv Sessions May 5th – LopLop / re:konstrukt 2011

Celovečerní dokument **BACK AND FORTH** režiséra Jamese Molla a věhlasného producenta Nigela Sinclaira není jen skvělým průvodcem šestnáctiletou kariérou americké kapely Foo Fighters, ale má mnoho přesahů.

ROCKOVÍ BOJOVNÍCI PAR EXCELLENCE

Foo Fighters (Foto archiv)

Již úvodní titulková sekvence představuje za pomoci amatérských záběrů a rodinných fotografií protagonistu Davea Grohla v dětství a ve zvukové stopě slyšíme úryvky z jeho hudebních vzorů – Queen, Motörhead, Ramones... Vlastní začátek je pak pochopitelně věnován souboru Nirvana, kam Dave nastoupil coby bubeník v době jeho stěžejního díla *Nevermind*. Po smrti zpěváka a kytaristy Kurta Cobaina se rozhoduje, zda skončit s hudebními aktivitami, ovšem po osmi měsících natáčí zcela sám audiokazetu, která nese jeho jméno, ale tváří se jako by byla dílem skupiny. V té době se také rozhoduje, jestli má přjmout post bicích u Toma Pettyho, ale nakonec v něm zvítězí touha prosadit se jako zpěvák a kytarista vlastní úderky. První koncertní verze Foo Fighters pak vzniká na troskách kapely Sunny Day Real Estate, ale jejich začátky nejsou nejjednodušší, protože řada lidí Daveovi vyčítá, že se pokouší kopírovat Cobaina. Dále se odvíjí příběh plný peripetií popisující „slasti a strasti“ rockových hvězd na vzestupu, kde dochází k nejrůznějším osobním krizím a nedorozuměním. Právě lidský rozměr snímku je jeho nejsilnější stránkou. Nejedná se jen o pouhou bulvární či faktografickou historii, ale o skutečnou sondu do hloubi duší všech zúčastněných. Jednotliví členové odhalují své zcela rozdílné osobnosti a své životní profesionální i individuální souznění i nesouznění. Na druhou stranu je tu skvěle vystaven i umělecký vývoj a růst FF, kteří se každým novým projektem snažili postoupit někam dál a neupadnout do stereotypu. V obou rovinách najdeme „veselé historiky z natáčení“ i vsutku drama-

tické momenty. Navíc ona sociologická i hudební rovina jsou zde zastoupeny v dokonalém poměru a divák nikdy nemá pocit přemíry „mluvících hlav“ či pouze komentovaných hudebních ukázek. Tomu jistě napomohla i obrovská suma archivních materiálů nejrůznějšího druhu včetně ukázek ze skvělých videoklipů, které sice Grohl označuje jako reklamní cukrátky, ale mají v sobě neuvěřitelný humor i obrazovou imaginaci. Nechybějí zde ani záběry Grohlovy v někdejší kapely The Scream či z jeho krátkodobého působení v Queens Of The Stone Age a řada dalších muzikálních lahůdek. Fenomenální je koncert na stadiónu ve Wembley před pět-aosmdesátitisícovým davem fanoušků i „garážové“ natáčení následovného megahitového alba *Wasting Light* s producentem Butchem Vigem (někdejší spolupracovníkem na *Nevermind*), na němž si zahrál i někdejší basista Nirvany Krist Novoselic. A víceméně dojemné, nikoliv však prvoplánově sentimentální jsou i scény s Grohlovou malou dcerkou, která ho tahá ze studia do bazénu.

Každopádně tohle stominutové dílo šlape po celou dobu a neztrácí tempo. Aniž by se divák nudil, s velkou chutí se pustí i do dalších pětaticeti minut bonusů, které rozhodně nejsou jen jakými „odpadky“, ale mnohdy opravdovými bombónky.

Film *Back And Forth* představuje Foo Fighters jako kapelu, která má v sobě neuvěřitelnou rockovou výbušnost, akustickou něžnost i dramatickou nostalgii a filozofii určité generace. A rozhodně nepřeslápje na místě.

Petr Slabý